

С. А. Дяченко,
к. н. держ. упр., докторант, доцент кафедри економічної політики та врядування,
Національна академія державного управління при Президентові України

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.21.89

ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РЕФОРМУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

S. Diachenko,
PhD, Doctoral Candidate, Associate Professor of economic policy and governance department
of the National academy for public administration under the President of Ukraine
National academy for public administration under the President of Ukraine

FISCAL DECENTRALIZATION AS A TREND IN REFORMING INTERBUDGETARY RELATIONS

У статті розглянуто тенденцію реформування міжбюджетних відносин у контексті фіскальної децентралізації, з врахуванням наукового та науково-практичного підходів. У ході дослідження проведено аналіз цілого ряду наукових праць, що дало можливість виявити тенденції, які притаманні саме фіскальній децентралізації у міжбюджетних відносинах. Це дало змогу визначити, що в контексті реформування міжбюджетних відносин в Україні, фіскальна децентралізація є ключовою в ході реформуючого впливу на місцеві бюджети, закладаючи основи для їх фінансової незалежності. Разом з цим, сукупне реформування, що поєднує в собі зміни до регіонального і адміністративно-територіального устрою з питанням децентралізації в тому числі і фіскальної не дає можливості в повному обсязі забезпечити проведення такої реформи на основі самодостатності бюджетів територіальних громад.

Фіскальна децентралізація передбачає передачу місцевому самоврядуванню як фінансових ресурсів, так і певних фінансових повноважень, що передбачають їх витрачання. При цьому основними формами фіскальної децентралізації, що наповнюють місцеві бюджети є місцеві податки і збори та трансферти від загальнодержавних податкових платежів, які доповнюють муніципальні запозичення. Стосовно витрат, то тут частою є ситуація недофінансування місцевих бюджетів, наслідком чого є неможливість виконання органами місцевого самоврядування певної частини повноважень, що на них покладені.

У результаті визначено, що основними тенденціями фіскальної децентралізації мають стати:

– встановлення етапності проведення реформ пов'язаних з регіональною політикою, адміністративно-територіальним устроєм та децентралізацією, де остання у її фіскальній частині, має проводитися вже на основі вказаних вище реформ;

– збільшення фіскальної самостійності місцевих бюджетів за рахунок передачі їм доходів від податкових платежів, які збираються на їх території (повністю або в певній частині);

— збалансування дохідної частини місцевих бюджетів з фінансовими потребами на наявні у територіальних громадах чи делеговані державою повноваження, що потребують витрат фінансових ресурсів.

The research paper deals with the trend in reforming interbudgetary relations in the context of fiscal decentralization, taking into account scientific as well as scientific and practical approaches. In course of the study, an analysis of a number of scientific works was carried out, which made it possible to identify trends that are inherent in fiscal decentralization in interbudgetary relations. This made it possible to determine that, in the context of the reform of the interbudgetary relations in Ukraine, fiscal decentralization is a key of reforming influence on local budgets, laying the foundations for their financial independence. At the same time, cumulative reform, which combines changes in the regional as well as administrative-territorial system with the issue of decentralization, including fiscal, does not provide the opportunity to fully ensure the implementation of this reform on the basis of self-sufficiency of budgets of territorial communities.

Fiscal decentralization involves transferring both financial resources and certain financial powers, envisaging their spending, to local self-government. The main forms of fiscal decentralization that fill local budgets are local taxes, duties and transfers from nationwide tax payments that complement municipal borrowings. Regarding costs, there is often a situation of underfunding of local budgets, which results in the impossibility for local self-government bodies to exercise a certain part of powers entrusted to them.

As a result, it is determined that the main trends of fiscal decentralization should be:

- *establishment of the phased implementation of reforms related to regional policy, administrative-territorial system and decentralization, where the latter, in its fiscal part, should be carried out on the basis of the above-mentioned reforms;*
- *increase of the fiscal autonomy of local budgets by transferring income from tax payments that are collected on their territory (in full or in a certain part);*
- *Balancing the revenues of local budgets with financial needs for the existing in territorial communities or government-delegated powers requiring financial resources.*

Ключові слова: фінанси, фінансові ресурси, фіскальні ресурси, фіскальна децентралізація, місцеве самоврядування, місцеві бюджети, реформування міжбюджетних відносин.

Key words: finance, financial resources, fiscal resources, fiscal decentralization, local self-government, local budgets, reforming of interbudgetary relations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Децентралізація у сфері місцевого самоврядування торкнулася практично всіх сфер життєдіяльності територіальних громад. Не є виключенням з цього переліку і сфера фінансових відносин, особливо в аспекті її фіскальної складової, де остання відіграє важливу роль у формуванні місцевих бюджетів.

Незавершеність реформи децентралізації та складнощі з якими стикаються територіальні громади на практиці, змушує шукати шляхи вирішення тих проблемних питань, з якими зіткнулося місцеве самоврядування в контекст фіскальної децентралізації міжбюджетних відносин. Створюючи таким чином перспективний план розвитку і окреслюючи тенденції за якими фіскальна децентралізація має розвиватися у майбутньому. І це зумовлює потребу у науковому аналізі питання фіскаль-

ної децентралізації в розрізі реформування міжбюджетних відносин з огляду як на наукову, так і на науково-практичну точки зору.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність теми дослідження підтверджується низьким ступенем розкриття питання фіскальної децентралізації у контексті реформування міжбюджетних відносин та потребою визначення тенденцій такого реформування, які мають сприяти належному фінансовому забезпеченню ресурсами територіальних громад.

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ

Питань діяльності бюджетної системи в умовах фіскальної децентралізації у своїх працях торкалися такі науковці: В.Г. Бодров, Т.О. Бутурлакiна, О.І. Васильєва,

Г.В. Возняк, О.П. Кириленко, А.П. Лелеченко, З.М. Лободіна, Г.С. Лопушняк, М.В. Ливдар, В.С. Куйбіда, І.О. Луніна, С.А. Романюк, А.Ф. Ткачук, Г.Я. Шахов та ін. Серед зарубіжних науковців слід вказати Ш. Бланкарта, Г. Бивалєц, М.Дж. Б'юкенена, Р.А. Масгрейва, Я. Кулявіка. Проте у працях зазначених науковців питання розвитку міжбюджетних відносин в контексті фіскальної децентралізації розкривається фрагментарно, тому в межах даного дослідження представлено сучасні тенденції розвитку децентралізації, з огляду на умови фіскальної діяльності місцевих бюджетів, які швидко змінюються.

МЕТА СТАТТІ

Мета і завдання статті полягають у аналізі фіскальної децентралізації як тенденція реформування міжбюджетних відносин з огляду на визначення основних тенденцій, які їй притаманні на даному етапі розвитку суспільних правовідносин.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" [1], закріплює можливість об'єднання територіальних громад, що деталізується у нормах Закону України "Про добровільне об'єднання громад", статтею 3 якого визначено, що суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст, у результаті об'єднання, яких утворюється громада адміністративним центром якої є населений пункт на базі якого об'єднуються громади [2]. Згідно з офіційними даними у 2015 році об'єдналися 159 громад, у 2016-му — 366 громад, у 2017-му — 299. За цей час об'єдналися більше 3000 сіл та селищ. При цьому, якщо взяти тільки села та селища, то в 40% з них проживало до 1000 осіб, їхні бюджети були настільки малі й неспроможні, що в них не було навіть грошей на утримання сільської ради, не кажучи вже про те, щоб фінансувати програми розвитку, надавати певні послуги, тому дане фінансування перекладалось на державний бюджет [3].

А в результаті об'єднання вони отримали можливість доступу до фінансових ресурсів, обсяг яких значно збільшився через поєднання їх бюджетів та за рахунок перерозподілу частини коштів держави до бюджетів об'єднаних територіальних громад. І як зазначають з цього приводу А.Ю. Якимчук та В.В. Ярошук: "...аналіз зростання обсягу надходжень до загального фонду місцевих бюджетів та кількості створення об'єднаних територіальних громад, дає змогу зробити висновки про значний вплив фінансової децентралізації на розвиток регіонів" [4, с. 142]. Відповідно децентралізація дала суттєвий поштовх для фінансової самостійності бюджетів місцевого самоврядування.

Проте, як свідчать данні Звіту Рахункової палати Верховної Ради України "Про результати аналізу формування та використання міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України місцевим бюджетам у 2016—2017 роках", багато із завдань, які ставились перед децентралізацією не досягнуті, в тому числі, як констатується у цьому звіті, мета підвищення самостійності місцевих бюджетів [5, с. 26]. А однією зі головних складових якої є дохідна база, і мета її

збільшення досягнута лише частково, що не в останню чергу зумовлено незначними обсягами фіскальних джерел наповнення, які мають у своєму розпорядженні місцеві бюджети.

Так, у вищезазначеному Звіті констатується, що розширення дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок закріплення за ними додаткових доходів дозволило збільшити у 2015 році, порівняно з 2014 роком, доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) лише на 13,2 млрд гривень. При цьому у зв'язку з передачею до державного бюджету певної частки доходів, які раніше зараховувалися до місцевих бюджетів, до державного бюджету надійшло 19,2 млрд гривень. Тобто за результатами реформи спостерігаються наявні переваги для державного бюджету щодо перерозподілу ставок зарахування доходів між державним і місцевими бюджетами [5, с. 27]. Ситуація за результати 2017 року дещо покращилась проте мета щодо розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок закріплення за ними додаткових доходів досягнена частково. Доходи місцевих бюджетів з урахуванням надходжень міжбюджетних трансфертів хоча і зросли у два рази та досягли прогнозних показників, однак державний бюджет отримав переваги у перерозподілі ставок зарахування доходів та прирості в основному за рахунок спрямування трансфертів з держбюджету [5, с. 27].

Таким чином, фіскальна децентралізація не принесла належного обсягу доходів до місцевих бюджетів, які б дали змогу забезпечити їх фінансову самостійність від Державного бюджету і дозволили їх незалежно від перерахованих трансфертів виконувати свої функції, в обсягу достатньому для належного функціонування територіальних громад.

Децентралізація загалом поділяється на три типи: політична, адміністративна і фіскальна. Які є взаємопов'язаними та доповнюють один одного. При цьому за міжнародним визначенням фіскальна децентралізація — це делегування фінансових ресурсів та повноважень, формування дохідної частини бюджету [6]. Як зазначає С.А. Романюк: "фіскальна децентралізація, включає передавання органам влади нижчого територіального рівня фіскальних повноважень (у формуванні доходів та здійсненні видатків на основі власних рішень)..." [7, с. 19].

Нім також акцентується увага на тому, що фіскальна децентралізація може мати багато форм, включаючи: самофінансування чи відшкодування витрат за рахунок користувачів; спільне фінансування чи спільну угоду, за якою користувачі беруть участь у виробництві послуг та використовують інфраструктуру за рахунок грошових внесків або внесків працею; розширення місцевих доходів від власності чи податків з продажу, чи непрямих зборів; міжбюджетні трансфери, що перерозподіляють основні доходи від податків, які збираються центральною владою і розподіляються між місцевими органами влади для загальних чи специфічних потреб; право на муніципальні запозичення та мобілізацію державних чи місцевих ресурсів через кредитні запозичення [7, с. 19].

У свою чергу, А.П. Лелеченко, О.І. Васильєва, В.С. Куйбіда, А.Ф. Ткачук цілком слушно зазначають,

що існують п'ять форм фінансово-бюджетної децентралізації:

— самофінансування або відшкодування збитків виробництва шляхом плати користувачами за послуги;

— заходи часткового фінансування або виробництва, шляхом яких користувачі беруть участь у наданні послуг, розвитку інфраструктури через фінансові внески або вклад робочої сили;

— розширення місцевих доходів (податки на нерухомість, продаж або непрямі платежі);

— трансферти, які переміщують загальні доходи від податків, що надаються центральним урядом місцевим органам влади для загальних або специфічних використання;

— надання дозволу на муніципальні запозичення або мобілізація грошових фондів місцевих органів влади через гарантування займу, кредитів [8, с. 13].

Вищезазначені джерела фіскальної децентралізації доволі широко застосовуються у сучасному місцевому самоврядуванні. Так, органами місцевого самоврядування надаються різноманітні платні послуги фізичним і юридичним особам, в межах їх компетенції. Практикуються фінансові внески, в тому числі на розвиток населених пунктів, від забудовників та суб'єктів підприємництва, що інвестують у інфраструктурні проекти територіальних громад. Проте названі вище джерела складають порівняно невелику частку у обсягах доходів місцевих бюджетів, в тому числі причиною цього є фінансово-економічна криза в українській державі.

Натомість місцеві податки і збори, трансферти від загальнодержавних податкових платежів суттєво поповнюють бюджети місцевого самоврядування. А у великих територіальних громадах, перш за все великих містах, вагомим джерелом поповнення місцевих скарбниць є і муніципальні запозичення. Тобто вказані надходження складають основу для фіскальної децентралізації місцевого самоврядування.

У контексті вищезазначеного не можна оминати увагою позицію Г.С. Лопушняк, З.М. Лободіної, М.В. Ливдар, які вказують: "... для проведення реальної фіскальної децентралізації, зокрема поряд із делегуванням органами державної влади повноважень та відповідальності органам місцевого самоврядування слід забезпечити реальне дотримання положень пункту 1 статті 85 Бюджетного кодексу України щодо відповідності переданих прав на здійснення видатків обсягу призначених для цього фінансових ресурсів у вигляді закріплених за відповідними бюджетами загальнодержавних податків і зборів або їх частки, а також трансфертів з Державного бюджету України". Таке твердження є дійсно суттєвим, адже проблеми останніх років з фінансуванням закладів освіти за рахунок місцевих бюджетів, стали нагальним питанням, яке потребує свого як найскорішого вирішення. При цьому варто враховувати подвійний характер фіскальної децентралізації, яка передбачає не лише отримання доходів, а і здійснення за рахунок них видатків, які мають бути підкріплені фінансовими ресурсами в достатньому обсязі.

Важливо вказати і, ще на одне питання пов'язане з фіскальною децентралізацією, на яке зокрема звертав увагу Т.В. Палійчук відмічаючи, що слід не тільки забезпечити рівень децентралізації бюджетних доходів і ви-

трат, а й послідовно створювати для субнаціональної влади стимули, що сприяють ефективному і відповідальному управлінню суспільними фінансами. Поряд з цим на його переконання зарубіжний досвід податкової децентралізації свідчить, що ефективною може бути як модель місцевого оподаткування, яка спирається на податки на майно, так і модель, в основі якої лежить оподаткування доходу. А високий рівень податкової автономії місцевого самоврядування значною мірою сприяє зменшенню залежності субнаціональних урядів від фінансування із загальнодержавного бюджету [9, с. 41—42].

В.Г. Бодров зазначає: "Найважливішою передумовою у існуванні міжбюджетних відносин є необхідність здійснення перерозподілу бюджетних ресурсів усередині бюджетної системи, яка, в свою чергу, спричинена розбіжностями між обсягами коштів, акумульованих у бюджетах різних рівнів і видів та потребою в них" [10, с. 5]. Це лягло в основу фіскального реформування на користь місцевих бюджетів. Так, нині зазнав суттєвих змін механізм зарахування до місцевих бюджетів податку на доходи фізичних осіб, надано додаткові джерела надходження у вигляді: акцизного податку з реалізації суб'єктами роздрібною торгівлі підакцизних товарів, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, плату за надання адміністративних послуг, податку на нерухоме майно об'єктів нежитлової нерухомості.

Також досить суттєву складову фіскальних доходів місцевих бюджетів складають місцеві податки і збори, до яких згідно з Податковим кодексом належать: податок на майно; єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір [11]. При цьому потенціал таких податкових надходжень далеко не вичерпаний, особливо по податку на майно, і належне виконання податкового законодавства з боку платків податків та вірна постановка податкового обліку і звітності по ним можуть стати суттєвим джерелом доходів місцевих бюджетів.

Проте, як свідчить фіскальна практика, цих доходів явно недостатньо для самостійного вирішення фінансових питань на рівні місцевого самоврядування. З огляду на це, місцеве самоврядування має бути забезпечене фінансовими ресурсами фіскального характеру в достатній мірі, для чого частку податків, які мають залишатися у місцевих бюджетах, або передаватися у вигляді трансфертів із державного до них слід збільшити, до рівня забезпечення необхідних потреб територіальних громад, що унеможливить ситуацію, коли відсутність фінансових ресурсів призводить до неможливості виконання органами місцевого самоврядування власних чи делегованих їм державної владою повноважень.

Не можна оминати увагою і питання впливу цілого ряду факторів на питання фіскальної децентралізації. З цього приводу варто навести думку Г.В. Возняк, одним із висновків дисертаційного дослідження якої є: "Компаративний аналіз світової практики реалізації фінансової децентралізації засвідчив відсутність моделі, яку можна без змін адаптувати до України, в силу того, що в нашій країні одночасно відбуваються реформа місцевого самоврядування, територіального устрою та державної регіональної політики, тоді як у світі це був

послідовний процес". При цьому до протиріч фінансової децентралізації в Україні нею віднесено такі: політизація реформи, дисбаланси в системі "ресурси-повноваження", посилення фіскального перерозподілу коштів через державний бюджет [12, с. 430]. А в цьому контексті досить складно забезпечити фінансову самодостатність окремих територій місцевого самоврядування, як на це звертав увагу Я. Кулявік [13], в контексті бюджетної децентралізації. І варто враховувати ризики, які можуть виникнути в ході децентралізації, і які перш за все проявляються у недостатності фінансових ресурсів, що впливає на розвиток економіки територіальних громад. Зокрема Г. Бивалець звертає увагу, що децентралізація не завжди призводить до соціально-економічного зростання територій і держави вцілому [14, с. 143]. Особливо це актуально у складних соціально-економічних умовах, у яких опинилася українська держава, результатом чого є доволі низькі темпи росту економіки територіальних громад і, як наслідок, доволі повільне зростання фіскальної складової поповнення місцевих бюджетів у вигляді податків і зборів, що до них зараховуються.

З огляду на це, реформи регіонального устрою та адміністративно-територіального устрою мають бути більш узгодженими з реформою децентралізації, особливо в її фіскальній складовій, що дасть можливість забезпечити більш швидке та результативне реформування фінансів територіальних відповідно до нових фіскальних підходів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у контексті реформування міжбюджетних відносин в Україні, фіскальна децентралізація є ключовою в ході реформуючого впливу на місцеві бюджети, закладаючи основи для їх фінансової незалежності. Разом з цим, сукупне реформування, що поєднує в собі зміни до регіонального і адміністративно-територіального устрою з питанням децентралізації, в тому числі і фіскальної не дає можливості в повному обсязі забезпечити проведення такої реформи на основі самодостатності бюджетів територіальних громад.

Фіскальна децентралізація передбачає передачу місцевому самоврядуванню як фінансових ресурсів, так і певних фінансових повноважень, що передбачають їх витрачання.

Форми фіскальної децентралізації у вигляді надання платних послуг фізичним і юридичним особам, органами місцевого самоврядування у межах їх компетенції та фінансові і трудові внески на користь територіальних громад не складають значну частину надходжень до місцевих бюджетів, з огляду на складний фінансово-економічний стан більшості територій місцевих громад. Водночас місцеві податки і збори, трансферти від загальнодержавних податкових платежів суттєво поповнюють бюджети місцевого самоврядування і на їх має бути звернена основна увага в ході подальших реформ з питань фіскальної децентралізації. Особливо в аспекті перерозподілу на користь місцевих бюджетів, основних частин податкових платежів, що сплачуються на їх територіях. Поряд з цим, певну роль у фіскальному наповненні бюджетів мають і муніципальні запозичення (переважно у великих населених пунктах), які проте крім

наповнення бюджетів створюють і боргові зобов'язання у з погашенням у майбутніх періодах.

З приводу витрат фіскальних ресурсів, то тут часто є ситуація недофінансування місцевих бюджетів, наслідком чого є неможливість виконання ним певної частини повноважень, що на них покладені.

Враховуючи вказане основними тенденціями фіскальної децентралізації мають стати:

- встановлення етапності проведення реформ пов'язаних з регіональною політикою, адміністративно-територіальним устроєм та децентралізацією, де остання у її фіскальній частині, має проводитися вже на основі вказаних вище реформ;

- збільшення фіскальної самостійності місцевих бюджетів за рахунок передачі їм доходів від податкових платежів, які збираються на їх території (повністю або в певній частині);

- збалансування дохідної частини місцевих бюджетів з фінансовими потребами на наявні у територіальних громад чи делеговані державою повноваження, що потребують витрат фінансових ресурсів.

Перспективою подальших досліджень вбачається детальний аналіз кожної з форм фіскальної децентралізації з метою визначення можливостей збільшення доходів від кожної з них для наповнення місцевих бюджетів.

Література:

1. Про місцеве самоврядування: Закон України: від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // База даних "Законодавство України". URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Про добровільне об'єднання громад: Закон України: від 05 травня 2015 року № 157-VIII // База даних "Законодавство України". URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
3. Бюджетне питання: що фінансова децентралізація принесе регіонам у 2018 році // Сайт VOXUKRAINE. URL: <https://voxukraine.org/uk/byudzhethne-pitannya-shho-finanova-detsentralizatsiya-prinese-regionam-u-2018-rotsi/>
4. Якимчук А.Ю., Ярошук В.В. Управління місцевими фінансами як забезпечення успішного розвитку територіальних громад. Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад: матеріали І міжнародної науково-методичної конференції. — Рівне, 2017. — С. 140—142.
5. Про результати аналізу формування та використання міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України місцевим бюджетам у 2016-2017 роках: Звіт Рахункової палати Верховної Ради України від 24.04.2018 № 11-1 // База даних "Законодавство України". URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16756589/Zvit_11-1_2018.pdf?subportal=main
6. World Bank. Decentralization in the transition economies: challenges and the road ahead, Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia, 2001. — P. 3—11.
7. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування: монографія. — Київ, 2018. — 216 с.

8. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / А.П. Лелеченко, О.І. Васильєва, В.С. Куйбіда, А.Ф. Ткачук. — К., 2017. — 110 с.

9. Лопушняк Г.С., Лободіна З.М., Ливдар М.В. Фіскальна децентралізація в Україні: декларації та практична реалізація. *Economic Annals-XXI*. — 2016. — № 161 (9—10). — С. 79—84.

10. Регулювання міжбюджетних відносин: Україна і європейський досвід: наук. монографія / за ред. В.Г. Бодрова; кол. авт.: В.Г. Бодров, О.П. Кириленко, Н.І. Балдич та ін. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — 296 с.

11. Податковий кодекс України: від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // База даних "Законодавство України". URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Возняк Г.В. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації: дис. докт. екон. наук: спеціальність 08.08.08. — К., 2017. — 575 с.

13. Kulawik J. Federalizm fiskalny a rozwoj wiejski. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*. — 2016. — № 3 (348). — P. 41—66.

14. Bywalec G. Dylematy decentralizacji we wspolczesnym swiecie. *Gospodarka narodowa*. — 2012. — № 11—12 (255—256). — P. 123—145.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On Local Self-Government", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 20 Oct 2018).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Voluntary Association of Communities", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 20 Oct 2018).

3. VOXUKRAINE web-site (2018), "Budget Issue: What Financial Decentralization will Bring to the Regions in 2018", available at: <https://voxukraine.org/uk/byudzhetne-pitannya-shho-finansova-detsentralizatsiya-prineset-regionam-u-2018-rotsi/> (Accessed 20 Oct 2018).

4. Yakymchuk, A.Yu. and Yaroshchuk, V.V. (2017), "Management of Local Finances as Ensuring the Successful Development of Territorial Communities", *Detsentralizatsiia vlyady, provedennia reform v Ukraini. Suchasnyi stan ta problemy pidgotovky kadrov dlia obiednanykh terytorialnykh hromad: materialy I mizhnarodnoi naukovometodychnoi konferentsii* [Decentralization of Power, Reforms in Ukraine. Current State and Problems of Training for the United Territorial Communities: Materials of the International Scientific and Methodical Conference], Rivne, Ukraine, October 19—20, pp. 140—142.

5. Accounting Chamber of Ukraine (2018), Report "On the Results of the Analysis of the Formation and Use of Inter-Budget Transfers from the State Budget of Ukraine to Local Budgets in 2016-2017", available at: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16756589/Zvit_11-1_2018.pdf?subportal=main (Accessed 20 Oct 2018).

6. World Bank (2001), "Decentralization in the transition economies: challenges and the road ahead",

Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia, pp. 3—11.

7. Romaniuk, S. A. (2018), *Detsentralizatsiia: teoriia ta praktyka zastosuvannia: monohrafiia* [Decentralization: Theory and Practice of Application: monograph], Kyiv, Ukraine.

8. Lelechenko, A. P. Vasyliieva, O. I. Kuibida, V. S. and Tkachuk A. F. (2017), *Mistseve samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii povnovazhen: navch. posib* [Local Self-Government in the Conditions of Decentralization of Power: Teaching Aid], Kyiv, Ukraine.

9. Lopushniak, H.S. Lobodina, Z.M. and Livdar, M.V (2016), "Fiscal Decentralization in Ukraine: Declarations and Practical Implementation", *Economic Annals-XXI*, vol. 161 (9—10), pp. 79—84.

10. Bodrov, V.H. (2006), "Rehuliuivannia mizhbiudzhetnykh vidnosyn: Ukraina i yevropey'skyi dosvid: nauk. monohrafiia" [Regulation of Inter-Budget Relations: Ukraine and European Experience: scientific monograph], NADU Publishing House, Kyiv, Ukraine.

11. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 20 Oct 2018).

12. Vozniak, H.V. (2017), "Budget Policy of Socio-Economic Development of Regions of Ukraine in the Conditions of Financial Decentralization" Abstract of Ph.D. dissertation, money, finance, credit, Banking University, Kyiv, Ukraine.

13. Kulawik, J. (2016), "Fiscal federalism and rural development", *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, vol. 3 (348), pp. 41—66.

14. Bywalec, G. (2012), "Dilemmas of decentralization in the modern world", *Gospodarka narodowa*, vol. 11—12 (255—256), pp. 123—145.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018 р.

www.dy.nauka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73